

ทางเลือกการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า Alternates of Scala theatre Hall Conservation

สิรินดา มธุรสสุนนท์, เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร
ภาควิชาสถาปัตยกรรมคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Sirinada Mathurossukon
Department of Architecture, Faculty of Architecture, Chulalongkorn University
Lhsqsm@gmail.com, Terdsak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและนำเสนอทางเลือกในการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่าเชิงกายภาพให้เป็นรูปธรรมจากการวิพากษ์เกี่ยวกับการเก็บรักษาโรงภาพยนตร์สกาล่า ระเบียบวิธีการศึกษามุ่งไปที่การอ่านองค์ประกอบของโรงภาพยนตร์สกาล่าผ่านแบบสถาปัตยกรรมและการสำรวจพื้นที่จริง ร่วมกับการศึกษาผ่านทฤษฎีหลักการ และกรณีศึกษาต่าง ๆ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของโรงภาพยนตร์สามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มขององค์ประกอบ โดยคำนึงถึงการใช้งานและโครงสร้าง ซึ่งนำมาใช้กำหนดขอบเขตและระดับของทางเลือกในการอนุรักษ์ภายใต้เกณฑ์การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่และความมั่นคงทางโครงสร้าง นอกจากนี้เมื่อนำทางเลือกในการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์ที่ได้สังเคราะห์มาจัดเรียงกันจะทำให้เห็นภาพรวมของการอนุรักษ์บนพื้นที่ไปจนถึงการย้ายองค์ประกอบต่าง ๆ ออกจากพื้นที่ไป กล่าวโดยสรุปได้ว่าผู้ใช้งานสามารถเลือกทางเลือกผ่านการเปรียบเทียบความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่าร่วมกับการพัฒนาโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่จำเป็นต้องมีการตรวจสอบโครงสร้างในเชิงลึกเพิ่มเติมในการปฏิบัติการอนุรักษ์ต่อไป

คำสำคัญ: การอนุรักษ์สถาปัตยกรรม, โรงภาพยนตร์สกาล่า, สถาปัตยกรรมสมัยใหม่

Abstract

The objectives of the research, entitled "Alternates of Scala theatre Hall Conservation" is to study and present alternative physical conservation models which inspired by the online critics about saving Scala theatre. Methods of the project focus on Scala theatre hall elements, studying from drawings and surveying, combine with theories, principles, and cases. The results of Scala hall elements analysis are classified by function and structure. This classification is crucial for scoping the alternates of conservation range and scale in the criteria of space changing and structural stability. Moreover, analyzing conservation levels also present the whole picture of conservation from the intensive conservation to relocation. To conclude the idea of this research, a developer can compare the significance of ideas to support a decision of choosing conservation alternate level which is proper for the development plan. However, structural investigations are required.

Keywords: *Architecture Conservation, Scala Hall, Modern Architecture*

บทนำ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาทางเลือกในการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมรูปแบบสมัยใหม่ (Modern Architecture) และมีการตกแต่งด้วยศิลปะอาร์ตเดโค (Art Deco) ที่ออกแบบโดยพันเอกจิระศิลป์กนก¹ โรงภาพยนตร์สกาล่าเปิดใช้งานครั้งแรกเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ.2512 มีการใช้งานเป็นโรงภาพยนตร์ร้านอาหาร และอาคารพาณิชย์ให้เช่า ซึ่งในปัจจุบันก็ยังมีการใช้งานในลักษณะเดิม นอกจากนั้นโรงภาพยนตร์ยังได้รับการบูรณะซ่อมแซมอย่างสม่ำเสมอโดยแทบจะไม่มีการดัดแปลงจึงทำให้องค์ประกอบต่าง ๆ ภายในโรงภาพยนตร์จึงค่อนข้างมีความสมบูรณ์

อย่างไรก็ตามโรงภาพยนตร์สกาล่าสร้างขึ้นบนพื้นที่สยามสแควร์ภายใต้การเช่าพื้นที่ของสำนักงานจัดการทรัพย์สิน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญ และมีแนวโน้มในการพัฒนาพื้นที่ในอนาคต จึงเกิดเป็นประเด็นวิพากษ์และมีการสนับสนุนผ่านสื่อออนไลน์ว่าควรมีการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์ไว้ แต่ยังไม่ปรากฏแนวทางการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์แห่งนี้ขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า โดยกำหนดขอบเขตการอนุรักษ์ในบริเวณโรงภาพยนตร์สกาล่า เพื่อรองรับการอนุรักษ์ที่อาจเกิดการก่อสร้างโครงการใหม่ร่วมกันในอนาคต

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อศึกษาและนำเสนอทางเลือกการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่าเชิงกายภาพที่เป็นรูปธรรม

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบของโรงภาพยนตร์สกาล่าจากแบบสถาปัตยกรรม การสำรวจพื้นที่จริงและบันทึกภาพถ่าย
2. การสร้างแบบจำลอง 3 มิติ โดยอ้างอิงจากแบบสถาปัตยกรรมเดิม
3. ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์รูปแบบต่าง ๆ จากทฤษฎีและหลักการจากหนังสือ งานวิจัย และตัวอย่างกรณีศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์อาคารที่ไม่ใช่โบราณสถานที่เกิดขึ้นทั้งในและต่างประเทศ
4. สังเคราะห์กลุ่มองค์ประกอบโรงภาพยนตร์สกาล่าตามโครงสร้างและประเภทองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม
5. วิเคราะห์ทางเลือกและกำหนดขอบเขตและระดับของทางเลือกในการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า
6. นำเสนอทางเลือกการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ศึกษาทางเลือกการอนุรักษ์โดยเลือกนำเสนอองค์ประกอบที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมเพียงด้านเดียวเพื่อนำเสนอตัวอย่างทางเลือกในเชิงกายภาพที่ผู้ใช้งานทั่วไปสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจน นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้กำหนดขอบเขตการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่าไว้ศึกษาบริเวณโรงภาพยนตร์ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่เห็นได้ชัด และโครงสร้างฝ้าโค้งที่เป็นเอกลักษณ์ ส่งผลให้เป็นพื้นที่โรงภาพยนตร์กลายเป็นภาพจำของโรงภาพยนตร์สกาล่า โดยนำหลักการของการอนุรักษ์และปรับปรุงอาคารมาวิเคราะห์ โดยศึกษาเฉพาะข้อมูลเบื้องต้นของการอนุรักษ์ การเก็บรักษา และการรื้อถอนเชิงปฏิบัติ แต่ไม่ครอบคลุมถึงรายละเอียดในการออกแบบพัฒนาโครงการใหม่เพราะยังไม่มีมีการประกาศที่ชัดเจน และมีทางเลือกที่สามารถเป็นไปได้อย่างหลากหลาย ทั้งนี้ยังมุ่งนำเสนอเพียงขอบเขตและระดับของทางเลือกการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่าเพียงเท่านั้น โดยไม่ได้นำเสนอถึงวิธีและสถานที่อื่นที่จะรองรับการเก็บรักษาองค์ประกอบที่ถูกถอดไป

¹ เสาวลักษณ์ พงษ์ธาโปษะนันท์, 183 มรดกสถาปัตยกรรมในประเทศไทย เล่ม 2:1 ทศวรรษรางวัลอนุรักษ์ดีเด่น 2546-2555, (กรุงเทพฯ: สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2555)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

โรงภาพยนตร์สกาล่าและเอกลักษณ์ความเป็นสถาปัตยกรรมสมัยใหม่

โรงภาพยนตร์สกาล่าเป็นสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ (Modern architecture)² ที่แสดงถึงสัจธรรมแห่งโครงสร้างและหน้าที่ใช้สอย (structure and function) ปฏิเสธการตกแต่งประดับประดาอาคาร พันเอกจิระ ศิลป์กนก สถาปนิกผู้ออกแบบเป็นหนึ่งในสถาปนิกแกนนำในช่วงปีพ.ศ. 2501-2515 ซึ่งเป็นยุคทองของสถาปัตยกรรมในยุคแรก³ โครงสร้างผ้าของโรงภาพยนตร์สกาล่ามีลักษณะเป็นโครงสร้างเปลือกคอนกรีตเสริมเหล็กต่อเนื่องจากเสา นอกจากนั้นยังมีโครงสร้างพื้นคานและตงคอนกรีตเสริมเหล็กซึ่งเป็นเทคโนโลยีการก่อสร้างขณะนั้น เมื่อนำโครงสร้างผ้าโค้งของโรงภาพยนตร์สกาล่า (ภาพ 1) ไปเปรียบเทียบกับอาคารอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น มุลินีเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย (ภาพ 2) และ บ้านบุญนาทรัพย์ (ภาพ 3) พบว่าสร้างด้วยวัสดุเดียวกัน แต่มีรูปลักษณะที่มีความคล้ายคลึงเท่านั้น นอกเหนือจากความสวยงามของโครงสร้างผ้าโค้งแล้ว ภายในยังประกอบด้วยองค์ประกอบตกแต่งภายในได้รูปแบบของอาร์ตเดโค อย่างดาวเพดานเหล็กพับที่ติดอยู่บนโครงสร้างผ้าคอนกรีต ไม่แกะสลักรูปปั้นบนผนัง และภาพลัทธิสุนทราเนื่อทางเข้าส่วนพักคอยโรงภาพยนตร์

ภาพ 1 (ซ้าย) โรงภาพยนตร์สกาล่า ภาพ 2 (กลาง) มุลินีเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย

ภาพ 3 (ขวา) บ้านบุญนาทรัพย์

แนวทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมสมัยใหม่

ลำดับในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม⁴ ประกอบด้วย 1. การอนุรักษ์ (Conservation) 2. การบูรณะ (Restoration) 3. การคงสภาพอาคาร (Preservation) 4. การปรับปรุงอาคาร (Adaption, Renovation) 5. การสร้างขึ้นใหม่ (Reconstruction) และ 6. การต่อเติมหรือการสร้างอาคารใหม่ในสภาพแวดล้อมเก่า (Addition, Infill) โดยสถาปนิกผู้อนุรักษ์จะเป็นผู้ตัดสินใจในการเลือกกระทำการอนุรักษ์ประกอบการพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ เช่น ลักษณะทางกายภาพต้นเหตุของการเสื่อมสภาพ หรือคุณค่าสำคัญของอาคารนั้น ๆ เป็นต้น

การบูรณะและปรับปรุงอาคารนั้นเป็นหนึ่งในวิธีการอนุรักษ์อาคาร จึงได้ศึกษาขอบเขตและระดับของการปรับปรุงอาคารโดยเดวิด ไฮฟีลด์ (David Highfield) ได้กำหนดขอบเขตและระดับของการปรับปรุงอาคารโดยใช้การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เป็นเกณฑ์จากน้อยไปหามาก ได้เป็น 7 ระดับ ดังต่อไปนี้

1. เก็บรักษาโครงสร้างทั้งหมดของอาคาร ซ่อมแซมภายใน และปรับปรุงระบบต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงบันไดหรือลิฟต์
2. เก็บรักษาผิวเปลือกอาคารภายนอกจนถึงหลังคาไว้ รื้อถอน ปรับปรุง และซ่อมแซมภายใน
3. เก็บรักษาผิวเปลือกอาคารภายนอกจนถึงหลังคาไว้ รื้อถอน ปรับปรุง และซ่อมแซมส่วนประกอบที่เป็นโครงสร้าง
4. เก็บรักษามัน้ำภายนอกอาคารไว้ รื้อถอนหลังคาและส่วนประกอบภายในทั้งหมด
5. เก็บรักษามัน้ำภายนอกอาคารสองถึงสามด้าน รื้อถอนหลังคาและส่วนประกอบภายในทั้งหมด
6. เก็บรักษามัน้ำอาคารไว้เพียงส่วนเดียว และรื้อถอนส่วนที่เหลือทั้งหมด
7. รื้อถอนส่วนประกอบทั้งหมดของอาคารและสร้างอาคารใหม่

² ประทีป มาลากุล, ประวัติสถาปัตยกรรมสมัยใหม่, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542) หน้า 3.

³ วิมลสิทธิ์ หะยางกูร และคณะ, พัฒนาการแนวความคิดและรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม อดีต ปัจจุบัน และอนาคต, (ม.ป.ท.: สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์, 2536) หน้า 125-126.

⁴ ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะขจร, การอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมและชุมชน, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552) หน้า 82-93.

ในระดับการปรับปรุง 1,2 และ 3 เป็นระดับที่พบได้ในการปรับปรุงทั่วไป ระดับ 4,5 และ 6 มักพบในกรณีสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และต้องการจะเก็บรูปด้านไว้ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าการรื้อถอนและสร้างใหม่⁵ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษากรณีศึกษาในและต่างประเทศที่น่าสนใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์อาคาร ในลักษณะที่มีการปรับปรุงร่วมด้วยในรูปแบบต่าง ๆ โดยนำเสนอตัวอย่างที่น่าสนใจดังนี้

1. พิพิธบางลำพู (ภาพ 4) เป็นอาคารที่อนุรักษ์รูปด้านและองค์ประกอบภายนอก และระบบโครงสร้างหลักของอาคารเอาไว้ โรงพิมพ์ธนบัตร
2. ธนาคารแห่งประเทศไทย (ภาพ 5) เป็นอาคารที่ได้รับการปรับปรุงโดยอนุรักษ์โครงสร้างหลัก โดยเฉพาะโครงสร้างหลังคาแผ่นพับคอนกรีต มีการปรับเปลี่ยนผนังที่บิดันให้เป็นผนังกระจก และปรับปรุงพื้นที่บางส่วนจากการใช้งานเป็นโรงพิมพ์ธนบัตรเป็นพิพิธภัณฑ์และห้องสมุด
3. โรงแรมอิมพีเรียล (Imperial hotel) (ภาพ 6) ซึ่งออกแบบโดยแฟรงก์ ลอยด์ ไรท์ (Frank Lloyd Wright) ในเมืองโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เป็นอาคารที่อนุรักษ์โดยการย้ายไปสร้างใหม่ พิพิธภัณฑ์เมจิอุระ (Meiji-Mura museum) จังหวัดอุยยามะ ประเทศญี่ปุ่น เพื่อให้ที่ดั้งเดิมสามารถสร้างโรงแรมใหม่ที่เป็นตึกสูงได้ ซึ่งยังไม่พบกรณีศึกษาสถาปัตยกรรมสมัยใหม่รูปแบบนี้ในประเทศไทย

ภาพ 4 (ซ้าย) พิพิธบางลำพู (โรงเรียนช่างพิมพ์วัดสังเวช) ภาพ 5 (กลาง) โรงพิมพ์ธนบัตร ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพ 6 (ขวา) โรงแรมอิมพีเรียล โตเกียว

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบของโรงโรงภาพยนตร์

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาองค์ประกอบโรงโรงภาพยนตร์สกาล่าเพื่อนำไปใช้จัดกลุ่มในการเลือกองค์ประกอบที่จะต้องการเก็บรักษาไว้ โดยคำนึงถึงโครงสร้างและประเภทขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม ทั้งนี้องค์ประกอบที่นำมาจัดกลุ่มนั้นไม่ครอบคลุมเฟอร์นิเจอร์ เช่น โคมไฟระย้า เคาท์เตอร์จำหน่ายตั๋ว และม้านั่งลอยตัว เป็นต้น โดยสามารถจำแนกออกได้เป็นหมวดดังนี้

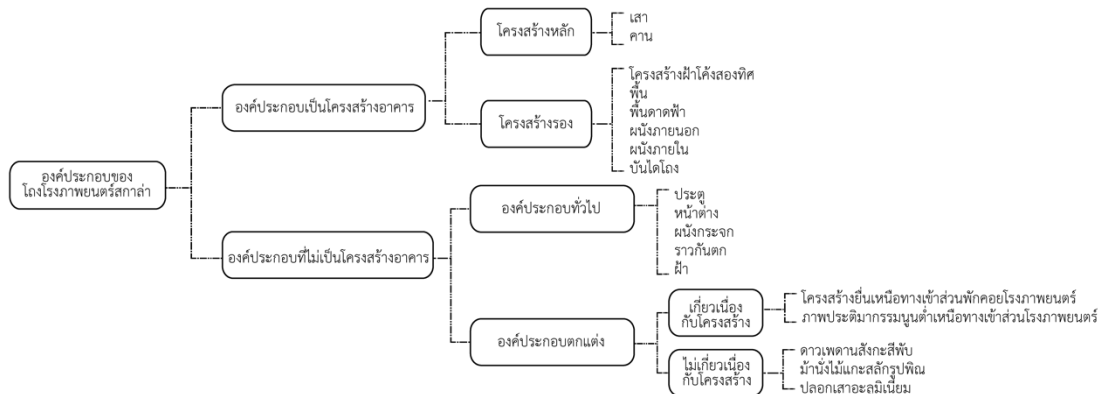
1. องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างอาคาร (structural elements) เป็นองค์ประกอบของอาคารที่ส่งผลกระทบต่อความแข็งแรง มั่นคง และการเปลี่ยนแปลงของลักษณะพื้นที่ของอาคารเมื่อเกิดการรื้อถอน สามารถจำแนกย่อยได้เป็น 2 ประเภท
 - 1.1 องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักคือองค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของอาคารโดยตรงเมื่อเกิดการรื้อถอน ได้แก่ เสา และคาน
 - 1.2 องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างรองคือองค์ประกอบที่มีโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับส่วนโครงสร้างหลักจึงต้องระมัดระวังในการรื้อถอนให้ไม่กระทบต่อโครงสร้างหลัก ได้แก่ ฝ้าโครงสร้างโค้งสองทิศ พื้น พื้นลาดฟ้า ผนังภายนอก ผนังภายใน และบันไดโถง
2. องค์ประกอบที่ไม่เป็นโครงสร้างอาคาร (non-structural elements) เป็นองค์ประกอบของอาคารที่ไม่มีหน้าที่รับการถ่ายแรงของอาคาร สามารถจำแนกย่อยได้เป็น 2 ประเภท
 - 2.1 องค์ประกอบอาคารทั่วไปคือองค์ประกอบที่ไม่ส่งผลกระทบต่อความแข็งแรง แต่ส่งผลการสร้างพื้นที่ ได้แก่ ประตู หน้าต่าง ผนังกระจก ราวกันตก และฝ้า

⁵ เรื่องเดียวกัน.

2.2 องค์ประกอบตกแต่ง

2.2.1 องค์ประกอบตกแต่งที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างคือ องค์ประกอบที่ต้องใช้อุปกรณ์ที่ซับซ้อนเพื่อรื้อถอน ไม่นิยมย้ายตำแหน่ง หรือนำกลับมาใช้ซ้ำ ได้แก่ โครงสร้างยื่น และภาพประติมากรรมปูนต่ำเหนือทางเข้า โรงภาพยนตร์

2.2.2 องค์ประกอบตกแต่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับการโครงสร้างคือ องค์ประกอบที่สามารถรื้อถอนและย้ายไปติดตั้งที่อื่นได้ง่าย ได้แก่ ดาวเพดานสังกะสีพับ ม่านไม้แกะสลักรูปหิน พลอกเสาอะลูมิเนียม

ภาพ 7 แสดงแผนภาพการจัดกลุ่มองค์ประกอบของโรงภาพยนตร์สกาล่า

ทางเลือกการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์

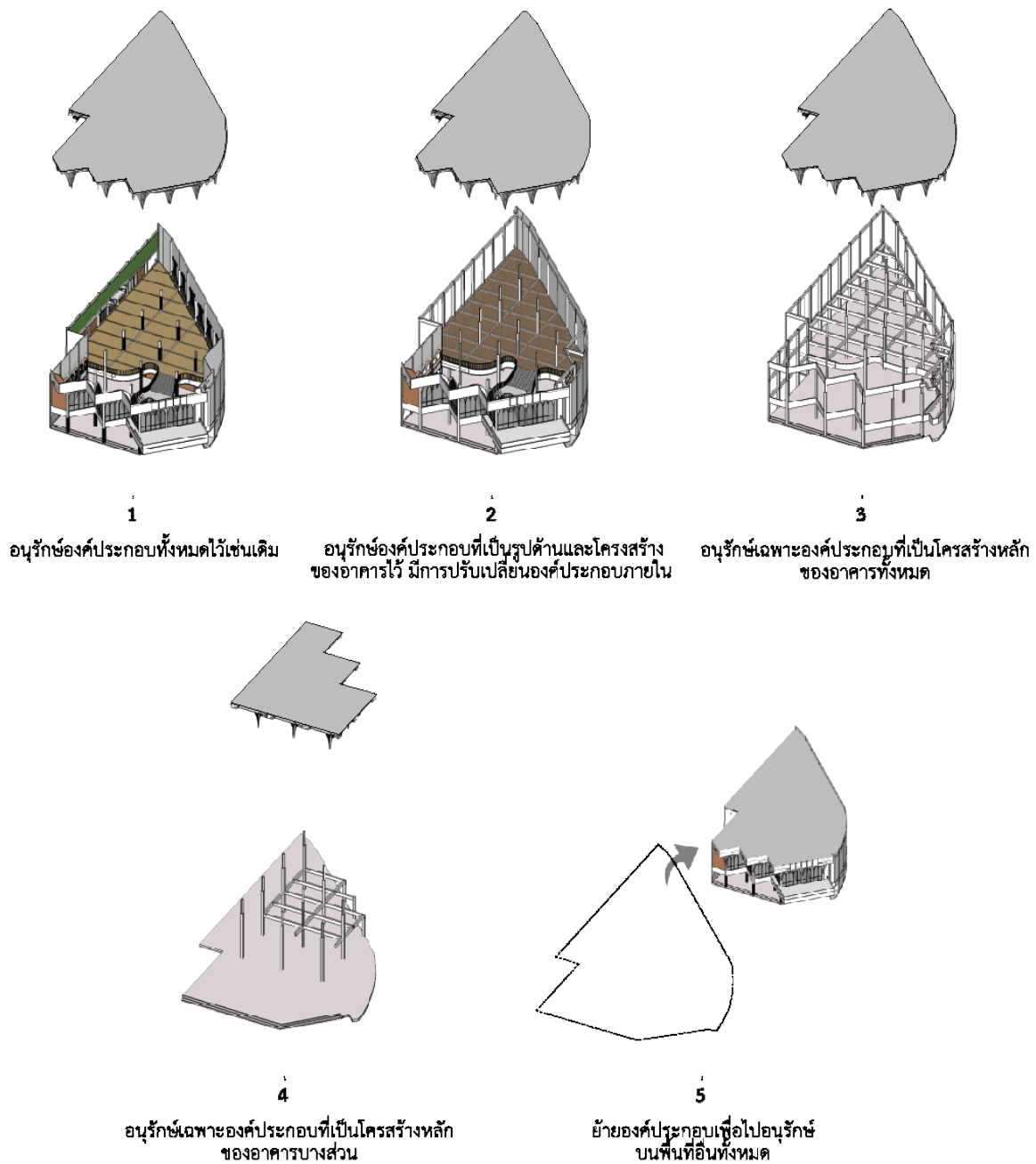
การสังเคราะห์ทางเลือกในการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์นั้น ผู้วิจัยได้เทียบเคียง และสังเคราะห์โดยใช้ข้อมูล 2 ส่วนประกอบกัน ได้แก่ กลุ่มองค์ประกอบของโรงภาพยนตร์สกาล่า และเกณฑ์และรายละเอียดของขอบเขตและระดับการปรับปรุงอาคาร

จากการศึกษาขอบเขตและระดับในการปรับปรุงอาคารมาวิเคราะห์พบว่าในระดับที่ 1-6 มีความคล้ายคลึงกันในการเก็บรักษานั่งอาคารภายนอกไว้ และปรับปรุงภายในอาคาร ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละกรณี เมื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาเทียบเคียงกับโรงภาพยนตร์สกาล่าจะพบว่าโรงภาพยนตร์สกาล่ามีความสำคัญหลักอยู่ที่ภายใน โดยเฉพาะโครงสร้างฝ้าโค้งและองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างของอาคาร ผู้วิจัยจึงได้มุ่งให้ความสำคัญในการเก็บรักษาโครงสร้างและโครงสร้างฝ้าโค้งแทนการเก็บรักษานั่งภายนอก โดยใช้เกณฑ์การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ และความมั่นคงทางโครงสร้างในการแบ่งระดับการอนุรักษ์ผ่านการเก็บรักษาและถอดองค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งการถอดองค์ประกอบอาจจะมีการเก็บรักษาหรือเป็นการรื้อถอนขึ้นอยู่กับบริบทต่อไป โดยสามารถแบ่งทางเลือกในการอนุรักษ์เบื้องต้นได้เป็นระดับตามการเปลี่ยนแปลงจากน้อยไปมากเป็นดังนี้

1. **อนุรักษ์องค์ประกอบทั้งหมดไว้เช่นเดิม** เป็นการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่าที่สมบูรณ์ที่สุด โดยอาจมีการซ่อมแซมส่วนที่ได้รับความเสียหาย เช่น การทำความสะอาด ทาสี ปรับปรุงส่วนพื้นผิวภายใน หรือซ่อมแซมองค์ประกอบทุกส่วนไม่มีการรื้อถอนออกไปจากพื้นที่เดิม การอนุรักษ์ระดับนี้จะเกิดการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด
2. **อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นรูปด้านและโครงสร้างของอาคารไว้** มีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบภายในเป็นการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่าโดยรักษารูปด้านภายนอก รูปด้านด้านหน้าของโรงยังมีรูปลักษณะที่ให้ความรู้สึกของการเป็นทางเข้าเช่นเดิม และมีการปรับปรุงภายใน เช่น องค์ประกอบที่ไม่ใช่โครงสร้างอาคาร ผนัง และพื้น เพื่อเปลี่ยนแปลงผังและการใช้งานพื้นที่ แต่ยังสามารถเห็นถึงภาพรวมของพื้นที่โรงภาพยนตร์เดิมได้ค่อนข้างชัดเจน หากมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ และการเพิ่มผนังขึ้น 2 จะส่งผลต่อที่ว่างเดิมมากกว่าองค์ประกอบอื่น
3. **อนุรักษ์เฉพาะองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารทั้งหมด** เป็นการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่าโดยย้ายองค์ประกอบเพื่อการตกแต่งออกจากพื้นที่ และย้ายหรือรื้อถอนองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้าง เช่น ผนัง พื้น และคาน ย้ายหรือรื้อถอนผนังภายนอกเป็นการเปิดการเชื่อมต่อพื้นที่ภายในกับภายนอกของโรง แต่ไม่

แสดงทางเข้าโรงที่ชัดเจน บริเวณโรงชั้น 1 มีการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่าบริเวณชั้น 2 ภาพรวมของโรงเดิมจะเหลือเพียงเล็กน้อย แต่ยังคงไว้องค์ประกอบของเสาและฝ้าโค้งของโรงโรงภาพยนตร์

4. **อนุรักษ์เฉพาะองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารบางส่วน** เป็นการอนุรักษ์โรงโรงภาพยนตร์สกาล่าที่โดยเก็บรักษาไว้แค่องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลัก ได้แก่ เสาและคาน โดยเก็บรักษาเฉพาะโครงสร้างฝ้าที่มีความสมบูรณ์ของรูปทรงใน 1 หน่วย ซึ่งมีทั้งหมด 5 หน่วยภายในโรง ในการอนุรักษ์ระดับนี้เป็นการอนุรักษ์โครงสร้างฝ้าและเสาเพื่อให้เป็นอนุสรณ์
5. **ย้ายองค์ประกอบเพื่อไปอนุรักษ์บนพื้นที่อื่นทั้งหมด** เป็นการอนุรักษ์ที่ส่งผลให้ที่ตั้งสามารถสร้างอาคารใหม่ได้ง่าย และสามารถรักษาความสมบูรณ์ของรูปแบบที่ว่างและองค์ประกอบบนพื้นที่อื่น

ภาพ 8 แสดงระดับการอนุรักษ์โรงโรงภาพยนตร์สกาล่า

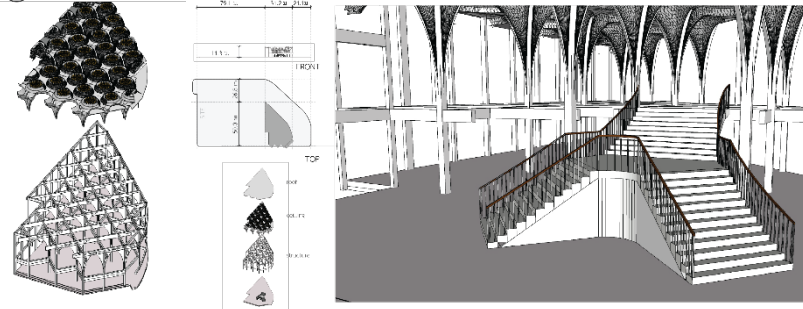
① อนุรักษ์องค์ประกอบทั้งหมดไว้เช่นเดิม

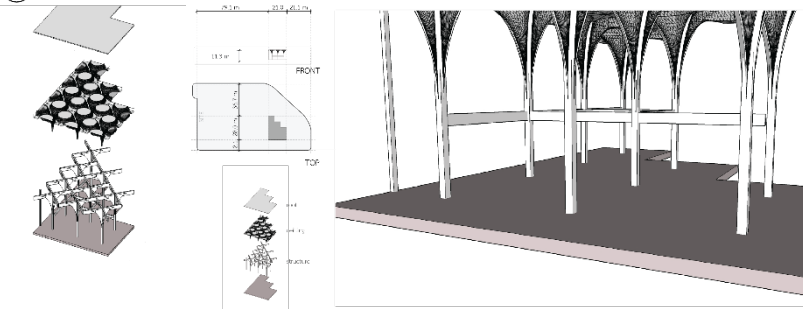
② อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นรูปด้านและโครงสร้างของอาคารไว้ มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบภายใน

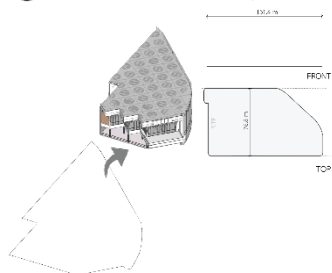
③ อนุรักษ์เฉพาะองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารทั้งหมด

④ อนุรักษ์เฉพาะองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารบางส่วน

⑤ ย้ายองค์ประกอบเพื่อไปอนุรักษ์บนพื้นที่อื่นทั้งหมด

ภาพ 9 แสดงระดับการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า

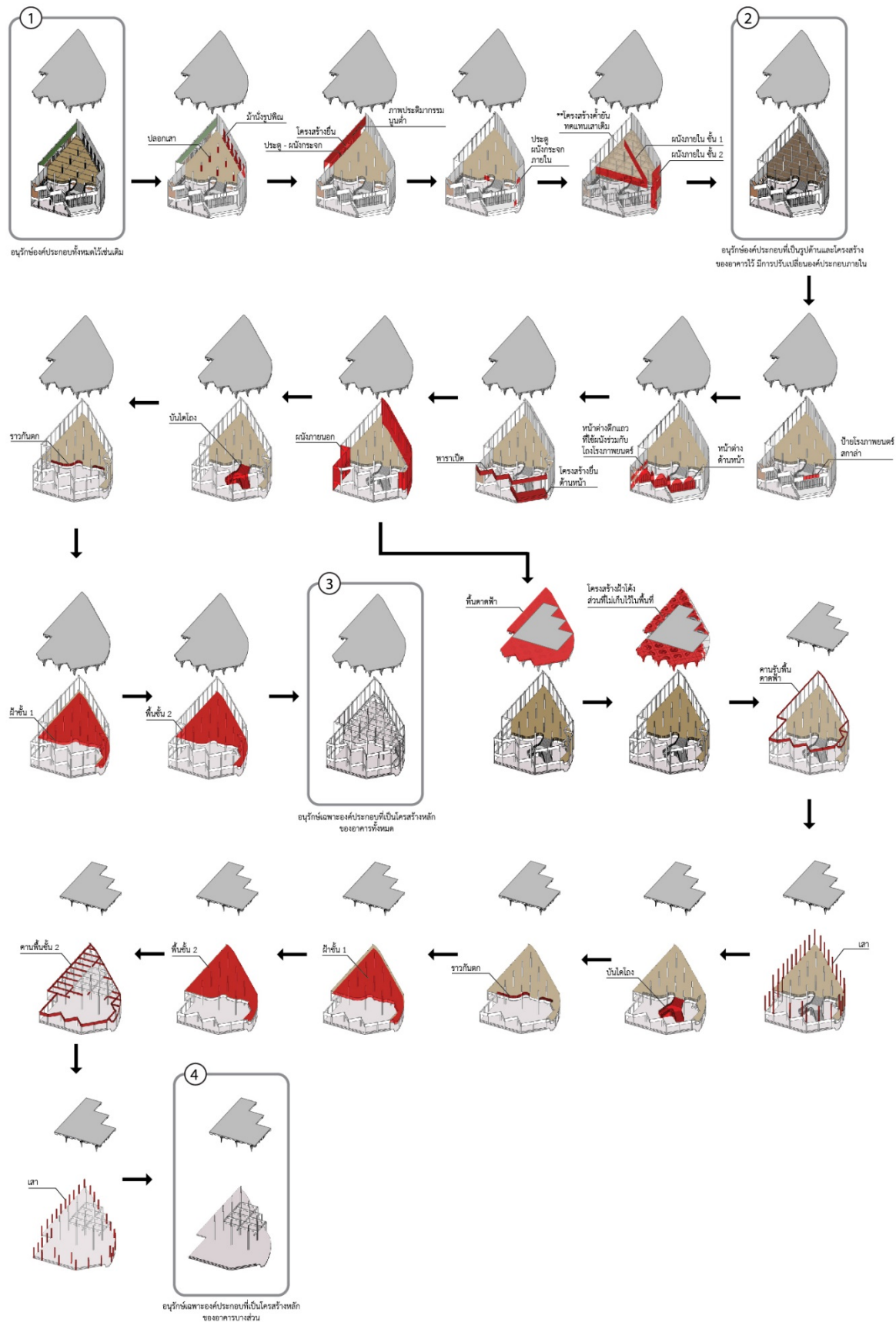
ดาวน์โหลดได้ที่: <https://drive.google.com/open?id=1sIxHfrLdhHMBJwhFoCBXpCO0BsDxN4w>

ตาราง 1 แสดงระดับการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า

	ระดับในการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า	ลักษณะการอนุรักษ์	องค์ประกอบที่ไม่เป็นโครงสร้างอาคาร		องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างอาคาร							
			องค์ประกอบตกแต่ง	องค์ประกอบทั่วไป	โครงสร้างรอง					โครงสร้างหลัก		
					ผนังภายใน	ผนังภายนอก	พน	พนดาดฟ้า	โครงสร้างฝ้าโค้ง	คานรับพื้นดาดฟ้า	คาน	เสา
1	อนุรักษ์องค์ประกอบทั้งหมดไว้ เช่นเดิม	ให้อาคารคงสภาพเดิม มีการซ่อมแซมอาคาร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2	อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นรูปด้าน และโครงสร้างของอาคารไว้ มีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบภายใน	คงไว้ซึ่งรูปแบบพื้นของฝ้าโค้งที่เป็นพื้นที่ฝ้าสูง มีการปรับปรุงภายใน อาจจะมีการย้ายหรือรื้อถอนองค์ประกอบบางส่วน	○	○	○	✓	○	✓	✓	✓	✓	✓
3	อนุรักษ์เฉพาะองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารทั้งหมด	คงสภาพไว้แค่พื้นที่ฝ้าสูง ภาพรวมของพื้นที่เปลี่ยนแปลงมาก รื้อถอนองค์ประกอบเพื่อการตกแต่ง และองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างรอง	○	○	○	○	○	✓	✓	✓	✓	✓
4	อนุรักษ์เฉพาะองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารบางส่วน	คงฝ้าโค้งไว้เป็นอนุสรณ์ เอื้อต่อการจัดการพื้นที่การก่อสร้างใหม่	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
5	ย้ายองค์ประกอบเพื่อไปอนุรักษ์บนพื้นที่อื่นทั้งหมด	จัดการพื้นที่ให้สามารถสร้างอาคารใหม่ได้โดยง่าย และรักษารูปแบบที่ว่าง และองค์ประกอบได้อย่างสมบูรณ์บนพื้นที่อื่น	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

✓ แทนองค์ประกอบที่อนุรักษ์ไว้ ○ แทนองค์ประกอบที่มีการเปลี่ยนแปลง ● แทนองค์ประกอบที่ถูกย้ายออกจากพื้นที่

จากการแบ่งระดับการอนุรักษ์โรงสกาล่าจะเห็นได้ว่าหากนำลำดับการอนุรักษ์มาจัดเรียง และสร้างลำดับขององค์ประกอบที่ถอดออกเพื่อนำไปสู่ระดับการอนุรักษ์ต่อไปนั้น (ภาพ 10) จะเห็นได้ว่ามีความคล้ายคลึงกับลำดับการรื้อถอนอาคาร ทำให้เห็นภาพรวมของการอนุรักษ์ว่าเป็นการปฏิบัติที่คู่ขนานกับการรื้อถอน ซึ่งภาพรวมนี้ส่งเสริมการตัดสินใจการอนุรักษ์องค์ประกอบต่าง ๆ เพิ่มเติม เกิดเป็นทางเลือกย่อยในการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า ซึ่งระดับที่ 5 การย้ายองค์ประกอบเพื่อไปอนุรักษ์บนพื้นที่อื่นนั้นเป็นการถอดองค์ประกอบในอีกรูปแบบหนึ่ง จึงมีขั้นตอนที่แตกต่างกับระดับที่ 1 ถึง 4 ระดับที่ 5 จึงไม่มีความต่อเนื่องจากระดับอื่น ๆ

ภาพ 10 แสดงลำดับการถอดองค์ประกอบเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่าในแต่ละระดับ
ดาวโหลดได้ที่: https://drive.google.com/open?id=1Wvy3nChvRYaEEjbfJw_IXPLRy4d6q037

สรุปผลงานวิจัย

สามารถสรุปทางเลือกเบื้องต้นของการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์ภายใต้เกณฑ์การเปลี่ยนแปลงทางพื้นที่และความมั่นคงทางโครงสร้าง ประกอบด้วย 5 ระดับหลัก ได้แก่

1. อนุรักษ์องค์ประกอบทั้งหมดไว้เช่นเดิม
2. อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นรูปด้านและโครงสร้างของอาคารไว้ มีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบภายใน
3. อนุรักษ์เฉพาะองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคาร
4. อนุรักษ์เฉพาะองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารบางส่วน
5. ย้ายองค์ประกอบเพื่อไปอนุรักษ์บนพื้นที่อื่นทั้งหมด

โดยการอนุรักษ์ระดับที่ 1-3 มีการอนุรักษ์โครงสร้างหลักทำให้ขอบเขตของพื้นที่ที่จะอนุรักษ์ยังมีขอบเขตที่เหมือนกับขอบเขตอาคารเดิมอยู่ รวมไปถึงโครงสร้างฝ้าโค้งที่ยังมีการอนุรักษ์ที่ครบถ้วนและสมบูรณ์ ในขณะที่เดียวกับการเลือกเก็บองค์ประกอบบางส่วนที่ระดับที่ 4 มีการรื้อถอนโครงสร้างหลักและโครงสร้างฝ้าโค้ง ทำให้ขอบเขตของโรงภาพยนตร์เปลี่ยนไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพื้นที่และลักษณะของโครงการใหม่ที่จะเกิดการพัฒนา และในระดับที่ 5 เป็นทางเลือกในการอนุรักษ์ที่ให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่ดั้งเดิม คล้ายคลึงกับกรณีโรงแมมมอพีเรียล นอกจากนั้นการย้ายองค์ประกอบไปอนุรักษ์บนพื้นที่อื่นนั้น จำเป็นต้องใช้ค่าใช้จ่ายมากกว่าระดับอื่น ๆ ทั้งการรื้อถอนที่ต้องใช้ความชำนาญ การขนย้าย และที่ดินสำหรับการย้ายไปตั้งอยู่ และมีลำดับการทำงานที่แตกต่างจากระดับอื่น ๆ ที่มีการดำเนินการเป็นลำดับต่อเนื่องกัน

จากการวิจัยการนำเสนอทางเลือกเป็นการแสดงผลช่วยในการประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้งาน โดยสามารถเลือกโดยเปรียบเทียบการให้ความสำคัญของ 1. ปริมาณองค์ประกอบที่ต้องการเก็บรักษา 2. ลักษณะที่ว่างที่อนุรักษ์ไว้ และ 3. ลักษณะที่ว่างที่เกิดขึ้นหลังจากรื้อถอนองค์ประกอบแล้ว เพื่อให้ประกอบการตัดสินใจในการเลือกระดับการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สักค่า การเลือกระดับการอนุรักษ์จึงขึ้นอยู่กับพื้นที่ การใช้งาน และโครงสร้างของอาคารใหม่ที่ผู้พัฒนาโครงการจะผสมเข้ากับโรงที่ถูกอนุรักษ์ไว้บนพื้นที่เดิม หรือ การย้ายองค์ประกอบทั้งหมดไปอนุรักษ์บนพื้นที่อื่นจึงเป็นอีกหนึ่งในแนวทางที่สามารถทำได้

ข้อเสนอแนะ

ผลลัพธ์ของงานวิจัยนี้จึงเป็นเพียงข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สักค่าในรูปแบบต่าง ๆ ให้ออกมาเป็นรูปธรรมมากขึ้น ทั้งนี้การเลือกนำไปใช้ว่าจะต้องประกอบกับปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการตรวจสอบโครงสร้างในเชิงลึกด้านความแข็งแรง สภาพและอายุของคอนกรีตเสริมเหล็กเพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกเก็บองค์ประกอบต่าง ๆ ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้ได้รับการสนับสนุนทุนการดำเนินงานจากหน่วยปฏิบัติการวิจัยสถาปัตยกรรมเพื่อชุมชนสร้างสรรค์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้รับการอนุเคราะห์ในการเข้าสำรวจและถ่ายภาพโรงภาพยนตร์สักค่าจาก บริษัท เอเพ็กซ์ภาพยนตร์ จำกัด

บรรณานุกรม

นัตตา ตันติพจน์. การออกแบบด้วยกระบวนการรื้อถอน กรณีศึกษา อาคารซ่อมโรงงานรถไฟมวกะสัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.
ประทีป มาลากุล, ประวัติสถาปัตยกรรมสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะจิตติ, การอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมและชุมชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร และคณะ. พัฒนาการแนวความคิดและรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม อดีต ปัจจุบัน และอนาคต. ม.ป.ท.: สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์, 2536.
- สุภาวดี รัตนมาศ และปริญญา ชูแก้ว. การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์งานสถาปัตยกรรมสมัยโมเดิร์นในประเทศไทย 2. สืบค้น 20 กันยายน 2560, www.docomomothailand.org.
- เสาวลักษณ์ พงษ์ธาโปษะนันท์, 183 มรดกสถาปัตยกรรมในประเทศไทย เล่ม 2:1 ทศวรรษรางวัลอนุรักษ์ดีเด่น 2546-2555. กรุงเทพฯ: สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2555.
- Bollack Strong Francoise, Old Buildings New Forms: New Directions in Architectural Transformations. New York, USA: Monacelli Press, 2013.
- Douglas James, Building Adaptation. 2nd Edition. UK: Butterworth-Heinemann, 2006.
- Highfield David, Rehabilitation and reuse of old building. London, England: E. &F. N. Spon, 1987.
- Krause Fisch Giebeler and Rudolphi Petzinka Musso, Refurbishment Manual: Maintenance, Conversion, Extensions. Basel, Switzerland: Birkhauser, 2009.
- Schittich Christian, Building in Existing Fabric: Refurbishment, Extensions, New Design. Basel, Switzerland: Birkhäuser, 2003.